

9. El discurs directe i el discurs indirecte¹

Per a reproduir un enunciat, és a dir, per a citar les paraules d'una altra persona, podem fer servir el discurs directe o el discurs indirecte. Amb el discurs directe l'enunciat es reproduïx literalment i manté una relació de subordinació directa amb l'oració principal, sense necessitat de cap conjunció, com en *La Laia em va dir: «Vindré abans de sopar»*. En canvi, amb el discurs indirecte l'enunciat es reproduïx a través del seu narrador (*La Laia em va dir que vindria abans de sopar*).

ELEMENTS DÍCTICS

El **discurs directe** i l'**indirecte** presenten diferències quant a l'ús de díctics de persona, de temps i de lloc.

La criatura deia: «La meva àvia és aquí dins» > La criatura deia que la seva àvia era allà dins.

- ➔ canvis en la persona del possessiu (*meva* passa a *seva*),
- ➔ en el temps verbal (*és* passa a *era*)
- ➔ i en l'expressió locativa (*aquí* passa a *allà*).

En aquest exemple, els elements que tenen un caràcter dític en el discurs directe (i designen una persona, un temps o un lloc delimitat a partir de l'acte d'enunciació citat) es converteixen en els paral·lels anafòrics en l'indirecte, ja que en el discurs indirecte només hi ha una situació d'enunciació.

També els verbs amb càrrega dítica, com *anar* i *venir*, poden quedar afectats en el pas del discurs directe al discurs indirecte o al revés:

Ahir em va preguntar: «Vindreu a casa meva demà a les set?» > Ahir em va preguntar si aniríem a casa seva avui a les set.

	Estil directe	Estil indirecte
Persona	<i>tu</i>	<i>ell</i>
Temps	<i>ara, demà</i>	<i>llavors, l'endemà</i>
Lloc	<i>aquí</i>	<i>allà</i>
➔ demostratius	<i>aquest</i>	<i>aquell</i>
Verbs	<i>venir</i>	<i>anar</i>

¹ Comelles, S. (2004) *Llengua catalana. Suficiència*. Barcelona: Barcanova; IEC (2016) «23.6 El discurs directe i el discurs indirecte» dins de *Gramàtica essencial de la llengua catalana* [disponible en línia]; CPNL Castelldefels (2012) *Discurs directe i indirecte* [disponible en línia]

Persones verbals

En passar de l'estil directe a l'indirecte, potser cap de les persones que protagonitzaven la conversa cara a cara no hi són presents o potser només n'hi ha una. Llavors la tercera persona, *ell* o *ella*, substitueix la segona, *tu*, o la primera, *jo*.

— **Porta'm** el diari d'avui (discurs directe) [2a/1a]

M'ha demanat que **li porti** el diari d'avui (discurs indirecte) [3a/3a]

Pronoms, adverbis i determinants

Com hem vist abans, si canvia la persona gramatical, canvien les formes pronominals, els adverbis i els possessius. Si canvien els punts de referència, canvien també els demostratius.

— *He quedat aquí* amb la **meva** germana. (discurs directe)

Em va dir que havia quedat allà amb la **seva** germana. (discurs indirecte)

TEMPS VERBALS

Normalment estem explicant una conversa que ja ha tingut lloc en el passat, per tant, ja ha passat per qui la narra. Passem la conversa al passat i canvien els temps verbals.

— **He quedat** aquí amb la meva germana. (discurs directe)

*Em va dir que **havia quedat** allà amb la seva germana.* (discurs indirecte)

Estil directe	Estil indirecte
Present (<i>és, ets</i>)	Preterit imperfet (<i>era, era/eres</i>)
Futur	Condicional
Imperatiu	Imperfet de subjuntiu
Present de subjuntiu	Imperfet de subjuntiu
Perfet/Perifràstic	Pluquamperfet
Futur Compost	Condicional compost

VERBS INTRODUTORIS

L'oració principal sol aparèixer abans de la citació (*La mestra em va recomanar: «Obra bé i no facis mal a ningú»*), però també pot aparèixer després («*Obra bé i no facis mal a ningú*», *em va recomanar la mestra*) o en posició intermèdia («*Obra bé —em va recomanar la mestra— i no facis mal a ningú*»).

Si les persones que parlaven ja no hi són presents, ens perdem la informació que proporcionen tant el gest, com el to de la veu, com la intenció. Aquesta informació l'hem de recollir amb un verb introductor que sigui fidel al que mostraven o sentien els

protagonistes. Si sempre fem servir *dir*, no podem copsar ni la intenció ni el sentiment dels parlants. Hem de tenir en compte que en el discurs directe poden aparèixer elements que no trobem en el discurs indirecte, com ara interjeccions, onomatopeies, vocatius o imperatius: «Uf», *va exclamar*; *I tot de cop va cridar: «Marieta, vine!»*. Podem agafar aquests elements per afinar millor quin tipus de verb volem seleccionar.

Em va dir que havia quedat allà amb la seva germana. (discurs indirecte)

Per exemple: *explicar, declarar, aclarir, manifestar, respondre, demanar, preguntar, suplicar, avisar, advertir, aconsellar, proposar.*

Nexes

Sempre hi ha una conjunció o nexa que enllaça el que volem referir de la conversa amb el verb introductor. Els més corrents són *que* per a les oracions afirmatives i *si* en cas de les interrogatives.

Discurs directe	Discurs indirecte
:	que
« »	Ø

- **Oracions declaratives** (*No sabia que vindria*). Les declaratives s'introdueixen amb la conjunció *que*.

ORACIONS DECLARATIVES: declarar o respondre		
verbs introductoris	nexe	enunciat
<i>dir</i>	QUE	mode indicatiu
<i>explicar, manifestar, afirmar, replicar, declarar, assegurar, respondre, contestar, constatar, confessar, assegurar, al·legar, etc.</i>		

- **Interrogatives** (*No sabia si vindria; No sabia qui vindria*).

ORACIONS INTERROGATIVES: preguntar		
verbs introductoris	nexe	enunciat
<i>preguntar</i>	SI (totals)	mode indicatiu
<i>dir, demanar, voler saber</i>	QUI, QUÈ, QUAN, ON, COM, QUIN, PER QUÈ (parcials)	

- **Imperatives** (*El mecànic va recomanar a en Ricard que posés benzina al dipòsit*)

ORACIONS IMPERATIVES: ordenar, recomanar		
verbs introductoris	nexe	enunciat
<i>ordenar</i>	QUE	mode subjuntiu
<i>Manar, exigir, aconsellar, recomanar, demanar, suplicar, pregar, dir, aconsellar, recomanar, suggerir, etc.</i>		

- **Exclamatives parcials** (*No sabia que bonic era el quadre*). Les interrogatives i les exclamatives s'introdueixen amb elements interrogatius i exclamatius, respectivament.

ESTIL INDIRECTE LLIURE

Hi ha formes de citació que presenten alhora propietats del discurs directe i de l'indirecte. La més coneguda és l'anomenat *discurs indirecte lliure*, propi del llenguatge literari, però també dels registres informals:

Al final de la reunió la directora li va dir que s'esperés perquè havien de parlar. Ai, Senyor! Què li devia voler dir, aquella dona? A qui podia demanar consell, ell?

- Hi trobem una interjecció, un vocatiu i oracions interrogatives directes, però el temps verbal d'aquestes oracions (l'imperfet) s'adapta al temps passat de la narració i no hi apareix la primera persona sinó la tercera (li, ell), així com el demostratiu de llunyania (aquella).

1. Passa les oracions següents d'estil directe a indirecte:

- Ho faré ara - va dir l'Enric.
- Demà us ho portaré - va dir el Daniel.
- «Posa't dreta!» li digué el professor.
- Això ho farem demà - va dir la Núria.
- «No us ho puc explicar ara» va respondre en Pau.
- «No me n'he recordat» es disculpà l'Hugo.
- Ja t'ho faràs! - va respondre la mare.
- «Digues-me això avui!» va dir el client a la botiguera.
- Porta'm el diari.

2. Aquí teniu un exercici extra per practicar.

3. Passeu a estil directe aquest diàleg (recordeu posar-hi els guions o cometes per escrit)

La tarda està caient. El Josep diu a la Mònica que agafi les claus del cotxe. La Mònica li contesta que ella no les té i que no sap on deuen ser. Aleshores, el Josep regira la calaixera buscant nerviosament les claus que no trobava. De cop i volta, exclama que potser el seu fill petit les havia agafades. La Mònica li contesta que no pot ser, perquè el nen no toca mai aquell calaix. El Josep mira el rellotge i diu que no hi ha més temps, que han de marxar a la reunió, amb claus o sense. La Mònica, finalment, li diu si ha mirat les butxaques de la caçadora, que potser allà les trobarà.

4. Transformeu el següent diàleg (que està en estil directe) en un text en estil indirecte.

- On t'havies ficat?
- He hagut de fer unes gestions.
- Fas mala cara, Enric. No ho has pogut arreglar?
- No.
- Es tracta de la feina... aquella?
- Sí. Escolta una cosa, nena. Haurem de guillar.
- Què vols dir?
- Que caldrà que toquem el dos d'aquest hotel; que ens n'anem.
- Et busquen?
- Podria ser.

5. [per entregar] Transformeu en discurs indirecte el text d'aquest còmic de *Calvin i Hobbes*.

6. [per entregar] Llegiu la següent conversa i proveu d'explicar el que es diuen els personatges sense utilitzar el diàleg. Podeu prescindir del torn d'intervenció de cada personatge i agrupar la idea general que pregunten i responen.

